

Nederlands: taalvarianten en het Koningslied (onderbouw)

Voor

De reguliere les (naar Nieuw Nederlands 3 vwo, p. 158-159, 2014):

Leerlingen uit de derde klas van havo krijgen uit hun schoolboek conceptuele kennis aangereikt over standaardtaal, straattaal en taalnormen. Na een instapoefening krijgen ze een theoretische uiteenzetting over deze drie begrippen. Vervolgens analyseren ze in opdrachten taalvoorbeelden, vergelijken deze met elkaar, delen deze in en beoordelen het taalgebruik. Aan het einde van de paragraaf wordt een opdracht gegeven die de leerlingen confronteert met de discussie over het taalgebruik in het Koningslied. In deze opdracht komen alle kennis en vaardigheden samen. De leerlingen moeten zich een mening vormen over het taalgebruik in het Koningslied en met onderbouwde argumenten aangeven of ze het eens zijn met de inhoud van een uitgereikt opiniërend artikel of niet.

Na omdraaien en weglaten

Hele taak

De docent vertoont een reclame van Douwe Egberts met twee oudere dames die straattaal spreken. De docent bespreekt met de leerlingen waarom de reclamemaker deze clip op deze wijze heeft gemaakt en de ongebruikelijke manier van spreken door deze dames. Ook wordt besproken in hoeverre iedereen dit gesprek kan volgen en in hoeverre dat in dit geval nodig is. Vaak is het wenselijk dat iedereen de taal kan begrijpen, landelijk dus. Een voorbeeld hiervan is het Koningslied dat ter ere van de inhuldiging van onze koning. De docent introduceert het Koningslied door eerst een geluidsfragment te laten horen en hierna op papier de tekst te geven. Hierbij laat ze nog twee uitspraken van willekeurige Nederlanders zien (bron: youtube): 'Wat is deze liet tog vrezeluk slegt. Ik kan et nie anhoren.' En 'Ik luister het elke dag, zo mooi'. Hoofdvraag voor de leerlingen: is de tekst van het Koningslied een goede tekst?

De docent vraagt de leerlingen te onderzoeken wat ze opvalt aan het taalgebruik en gehanteerde stijl, zodat enkele lessen later de leerlingen een kort betoog kunnen schrijven waarin zij uiteenzetten wat zij vinden van het Koningslied. Ze zijn verplicht om in dit betoog enkele kernconcepten (taalnormen, taalwerkelijkheid, taalgevoel, standaardtaal, straattaal, spreektaal) te gebruiken en toe te lichten. Bovendien moeten ze op enkele door de docent gegeven stellingen reageren en hun reactie (waaronder eigen argumenten) onderbouwen door te verwijzen naar passende bronnen.

Hulp op maat

Hulp 1

De docent verstrekt aan alle leerlingen de opdracht met kernconcepten en stellingen op papier, geeft een hulpformulier met een 'tekstgeraamte' van een betoog en geeft enkele links (of uitgeprinte artikelen) waar leerlingen informatie kunnen vinden over het Koningslied. De docent wijst de leerlingen bovendien op de behandeling van enkele kernwoorden in de lesmethode. Ze worden vrijgelaten om zelf nog andere bronnen hierbij te zoeken.

Hulp 2

Naast 'Hulp 1' wordt aan leerlingen die die behoefte hebben een extra uitleg gegeven over de kernconcepten (vakinhoudelijke concepten) die centraal staan en die deels ook kort zijn beschreven in de lesmethode. Op vastgestelde tijdstippen zal de docent bovendien de aangeboden artikelen van 'Hulp 1' bespreken met de leerlingen die dat willen.

Hulp 3

De docent biedt ten slotte aan om (wederom naar behoefte) een extra uitleg te geven over de eisen die aan het eindproduct, over de tekstsoort 'het betoog' en over het onderbouwen van een betoog gesteld worden. Dit is grotendeels een herhaling van stof die reeds is behandeld.

Typering van de Nederlandsles over taalvarianten en het koningslied

	Aspect	Eenvoudig → Complex		
Hele taak eerst	Aard van de taak	Eén perspectief Dominant	Meerdere perspectieven	(bijna) Alle perspectieven
	Omvang taak	Leerstof voor 1 les	Leerstof voor een lessenserie	+ Passend in een curriculumlijn
	Wie ontwerpt de taak?	Methode	Docent	Leerlingen & Docent
	Differentiatie in taken	Geen	Enkele opties	Gepersonaliseerd
	Product	Eenvoudig	Eenvoudig / Samenwerkend	Complex / Samenwerkend
Hulp op maat	Aard van de hulp	Inhoudelijk	Strategisch	+ Pedagogisch
	Omvang hulp	Veel	Beperkt	Weinig
	Wie bepaalt de hulp?	Docent	Docent & Leerling	Leerling
	Differentiatie in hulp	Zeer beperkt	Enkele mogelijkheden	Hulp gepersonaliseerd
	Bronnen	Methode	Methode en enkele andere infobronnen	Hoofdzakelijk andere infobronnen

Hele taak ontwerpschema	
Inhoud	Mogelijke situaties
<p>Betoog schrijven over taaluitingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaardigheid: betoog leren schrijven • Inhoud: over de kwaliteit van de taal in een bepaalde tekst met behulp van enkele taalkundige concepten: standaardtaal, straattaal, spreektaal, taalnormen, taalwerkelijkheid en taalgevoel. • Vaardigheid:gebruik leren maken van enkele bronnen die hierover gaan. • Inzicht: af leren wegen welke bronnen wel/niet bruikbaar zijn in het schrijfproces. 	<p>Spreeken over eigen en andermans taalgebruik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanuit taalkundige concepten eigen en andermans taalgebruik analyseren en evalueren. • Helder en gestructureerd op papier je mening verkondigen met gebruikmaking van bronnen. • Je eigen mening spiegelen aan die van een ander. • Doelmatig, correct en passend formuleren, zodat je boodschap overtuigend overkomt.
Hele taak	
<p>De docent vertoont een reclame van Douwe Egberts met twee oudere dames die straattaal spreken. De docent bespreekt met de leerlingen waarom de reclamemaker deze clip op deze wijze heeft gemaakt en bespreekt de ongebruikelijke manier van spreken door deze dames. Ook wordt besproken in hoeverre iedereen dit gesprek kan volgen en in hoeverre dat in dit geval nodig is. Vaak is het wenselijk dat iedereen de taal kan begrijpen, landelijk dus. Een voorbeeld hiervan is het Koningslied dat ter ere van de inhuldiging van onze koning. De docent introduceert het Koningslied door eerst een geluidsfragment te laten horen en hierna op papier de tekst te geven. Hierbij laat ze nog twee uitspraken van willekeurige Nederlanders zien (bron: youtube): ‘Wat is deze liet tog vrezeluk slegt. Ik kan et nie anhoren.’ En ‘Ik luister het elke dag, zo mooi’. Hoofdvraag voor de leerlingen: is de tekst van het Koningslied een goede tekst?</p> <p>De docent vraagt de leerlingen te onderzoeken wat ze opvalt aan het taalgebruik en gehanteerde stijl, zodat enkele lessen later de leerlingen een kort betoog kunnen schrijven waarin zij uiteenzetten wat zij vinden van het Koningslied. Ze zijn verplicht om in dit betoog enkele kernconcepten (taalnormen, taalwerkelijkheid, taalgevoel standaardtaal, straattaal, spreektaal) te gebruiken en toe te lichten. Bovendien moeten ze op enkele door de docent gegeven stellingen reageren en hun reactie (waaronder eigen argumenten) kunnen onderbouwen door te verwijzen naar passende bronnen.</p>	

Hulp op maat ontwerpschema		
Aspecten van hulp	Lesonderdelen	Mogelijke leerroutes
Lesfasen <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpen van de taak • Uitvoeren van de taak • Evalueren van de taak 	<p>Hulp 1 De docent verstrekt aan alle leerlingen de opdracht met kernwoorden en stellingen op papier, geeft een hulpformulier met een ‘tekstge- raamte’ van een betoog en geeft enkele links (of uitgeprinte artikelen) waar leerlingen informatie kunnen vinden over het Koningslied. De docent wijst de leerlingen bovendien op de behandeling van enkele kernwoorden in de lesmethode. Ze worden vrijgelaten om zelf nog andere bronnen hierbij te zoeken.</p> <p>Hulp 2 Naast ‘Hulp I’ wordt aan leerlingen die die behoefte hebben een extra uitleg gegeven over de kernwoorden (vakinhoudelijke concepten) die centraal staan en die deels ook kort zijn beschreven in de lesmethode. Op vastgestelde tijdstippen zal de docent bovendien de aangebo- den artikelen van ‘Hulp I’ bespreken met de leerlingen die dat willen.</p> <p>Hulp 3 De docent biedt ten slotte aan om (wederom naar behoefte) een extra uitleg te geven over de eisen die worden gesteld aan het eindproduct, over de tekstsoort ‘het betoog’ en over het onderbouwen van een betoog. Dit is grotendeels een herhaling van stof die reeds is behandeld.</p>	
Type hulp <ul style="list-style-type: none"> • Algemene instructie • Uitgewerkt voorbeeld (proces of product) • Oefeningen, werkbladen (deeltaken) 		
Hoeveelheid hulp <ul style="list-style-type: none"> • Veel • Beperkt • Weinig • Geen 		
Hulp basispatronen <ul style="list-style-type: none"> • <i>Directe instructie</i> Taak1 intro → Uitleg → Lln. maken taak 1 • <i>Meester-gezel</i> Taak1 voorbeeld → LLn. maken taak 2 • <i>Begeleid ontdekkend</i> Taak 1 intro → Lln. maken taak 1 		